

Laudato si': trzy lata po publikacji

Trzy lata po wydaniu przez papieża Franciszka encykliki „Laudato si'” papież Franciszek ponowił swoje wezwanie do wspólnej walki ze zmianami klimatu.

„Laudato si'” nie jest pierwszą encykliką, która odnosi się do kwestii ochrony ziemi i jej zasobów. Wcześniej tematykę tę poruszali m.in. Paweł VI („Pacem in terris”, 1971), Jan Paweł II („Redemptor hominis”, 1979) i Benedykt XVI („Caritas in veritate”, 2009). Równocześnie dziś, po trzech latach od jej wydania, można już powiedzieć, że jest encykliką najpopularniejszą i najszerzej komentowaną.

Konferencja „Laudato si'. Ratunek dla naszego wspólnego domu i przyszłość życia na Ziemi”. Fot. Piotr Abramczyk

Przynajmniej częściowo wynika to z jej aktualności. Dokument, w którym papież porusza m.in. kwestie naukowych podstaw zmian klimatu, długu ekologicznego, jaki państwa rozwinięte wciąż zaciągają wobec krajów o niższym poziomie rozwoju gospodarczego czy migracji, ukazał się pół roku przed globalną konferencją klimatyczną COP19 w Paryżu. Wtedy to wspólnota międzynarodowa potwierdziła polityczną wolę redukcji emisji gazów cieplarnianych celem zatrzymania wzrostu średniej temperatury powietrza na świecie poniżej 2 stopni Celsjusza do końca 2100 r.

Przynajmniej po części jednak siła oddziaływania „Laudato si'” wynika z jego gorącej percepcji przez ludzi spoza wspólnoty kościoła katolickiego. Fragmenty encykliki pojawiają się w wystąpieniach największych światowych autorytetów naukowych, a także liderów społecznych i politycznych. Są także szeroko komentowane na łamach prasy opiniotwórczej i w mediach społecznościowych.

Lista zadań

Zorganizowana trzy lata po wydaniu przez papieża Franciszka encykliki konferencja „Laudato si’. Ratunek dla naszego wspólnego domu i przyszłość życia na Ziemi” (Watykan, 5-7 lipca) stała się świetnym pretekstem do podsumowania listy zadań, które stawia przed globalną społecznością papież Franciszek. W swoim liście skierowanym do jej uczestników głowa kościoła katolickiego wezwała m.in. do ekologicznego nawrócenia i podjęcia „konkretnych kroków”, aby ocalić planetę i zasiedlającą ją życie, w myśl promowanej przez kościół katolicki koncepcji ekologii integralnej łączącej wszystkie elementy wszechświata i zasiedlające go organizmy w jedną ściśle powiązaną całość. Papież jasno opowiedział się także za zaufaniem wobec ustaleń naukowych w kwestii zmian klimatu pisząc, że „w ostatnich dekadach, społeczność naukowa wypracowała coraz dokładniejsze sposoby oceny [skali i przyczyn zmian klimatu - przyp. autora] w tym względzie”. Wezwał wreszcie do ograniczenia konsumpcji i fundamentalnej zmiany stylu życia, która zapobiegłaby dalszemu wzrostowi tempa spożycia, produkcji odpadów i zmian środowiskowych. Przywołał przy tym Amazonię jako przykład regionu, który najsilniej cierpi wskutek ekstensywnego rozwoju gospodarczego świata, i którego ochrona powinna stać się szczególnym priorytetem wspólnoty międzynarodowej. Swój list papież podsumował wezwaniem do integracji działań na rzecz środowiska i szczególnego wykorzystania dwóch oficjalnych zdarzeń politycznych, które mogą przyczynić się do uzgodnienia metod walki ze zmianą klimatu tj. Global Climate Action Summit (12-14 września 2018) i COP24 (3-14 grudnia 2018). Pierwsze z nich (GCAS) ma być okazją do zintegrowania działań na rzecz klimatu podejmowanych przez podmioty niepaństwowe (samorządy, biznes, organizacje społeczne). Drugie (COP24), zdaniem papieża, odgrywa kluczową rolę we wprowadzaniu w życie „porozumienia paryskiego” z 2015 r. i w rezultacie w uniknięciu najgorszych konsekwencji globalnego kryzysu klimatycznego.

Wspólne działania

Ze słów papieża, przytaczanych później chętnie przez uczestników konferencji, wynika jasno, że zmiany klimatu i potęgowane przez nie kryzysy ekologiczne, ekonomiczne i polityczne, są sprawą na tyle poważną, że wymagają całkowitej integracji działań zapobiegawczych. Oznacza to konieczność wypracowywania technicznych szczegółów porozumienia podpisanego podczas COP19, a także dalszego poszukiwania metod efektywnej i sprawiedliwej transformacji globalnej gospodarki. Wspólne wysiłki w tym zakresie powinny być dziełem nie tylko państw, stron „porozumienia klimatycznego”, ale powinny obejmować także samorządy, biznes i organizacje pozarządowe, a więc podmioty, które dysponują większą swobodą w wypracowywaniu i zawieraniu wzajemnych porozumień i działań. Dalsza ochrona klimatu nie powinna ograniczać się jedynie do działań politycznych i administracyjnych, ale musi uwzględniać także aspekty ekonomiczne, w tym przede wszystkim dysproporcje w kosztach ponoszonych na transformację przez zamożną Północ i ubogie Południe. Wreszcie, jak pisze o tym w encyklice „Laudato si’” papież Franciszek, działania na rzecz klimatu nie mogą być podejmowane w oderwaniu od ochrony przyrody czy walki na rzecz równouprawnienia i godności wszystkich ludzi.

Spotkanie z papieżem Franciszkiem. Fot. Piotr Abramczyk

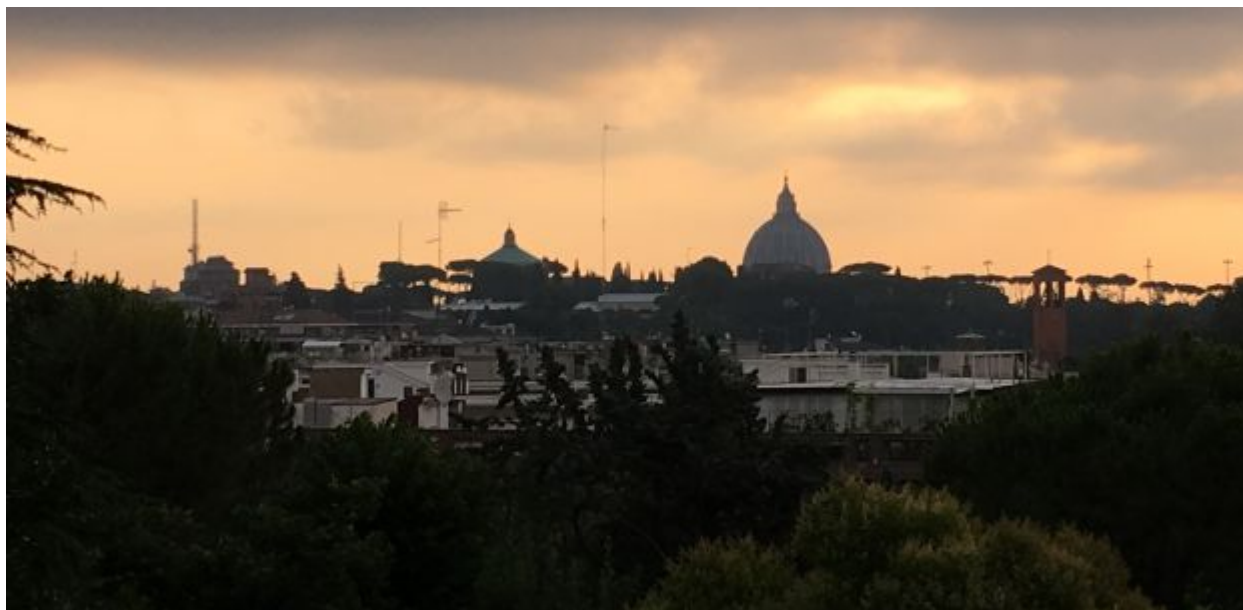
O tym jak sprostać tym wymaganiom mówiło wielu uczestników konferencji, w tym jej gospodarz, tj. Dykasteria ds. Integralnego Rozwoju Człowieka. Jej przedstawiciele zapowiedzieli już swój udział w najbliższych międzynarodowych szczytach poświęconych klimatowi (GCAS, COP24), a także globalnym finansom (coroczne spotkanie Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Bali, 2018). Stolica Apostolska chce także aktywnie kształtować dalszą debatę o ochronie klimatu m.in. podczas nadchodzących synodów poświęconych Amazonii (Watykan, 2019).

W sukurs zapowiedziom przedstawicieli Dykasterii przyszedł John Gummer, wieloletni minister resortów związanych z ochroną środowiska w konserwatywnych rządach Margaret Thatcher i Johna Majora oraz członek brytyjskiej Izby Lordów, w pełnym werwy wystąpieniu przekonywał, że globalna natura wyzwania związanego ze zmianami klimatu to... ogromny atut. Jego zdaniem, źródłem potencjalnego sukcesu w walce o ograniczenie zmian klimatu jest właśnie to, że następują one tak szybko, a ich skutki w dotkliwy sposób dotyczą wszystkich członków międzynarodowej wspólnoty. „W rezultacie naturalnej mobilizacji, którą wszyscy odczuwamy, po raz pierwszy w historii możemy w pokojowy sposób rozwiązać jeden z globalnych problemów”, wyjaśniał brytyjski polityk.

Wiele głosów, także krytycznych, wywołała prezentacja Pierre'a Larrourou z ruchu Finance Climate Pact. Organizacja ta postuluje powołanie nowego funduszu na wzór Planu Marshalla, stworzonego po II wojnie światowej dla odbudowy państw europejskich. Fundusz ten zarządzany przez Europejski Bank Inwestycyjny (przemianowany na Bank Zrównoważonego Rozwoju) i finansowany poprzez niewielki 5 proc. wzrost podatków korporacyjnych w UE miałyby zająć się dalszym współfinansowaniem innowacji w sektorach energetycznych, a także pomóc państwom afrykańskim w walce z przyczynami i skutkami zmian klimatycznych.

Swój głos w dyskusji na konferencji miał także przedstawiciel polskiego rządu, wiceminister

środowiska i przyszły prezydent COP24 Michał Kurtyka. W wygłoszonym przemówieniu zadeklarował on całkowite osobiste zaangażowanie w pracę nad uzgodnieniami do umowy COP21 (tzw. Paris rulebook). Podkreślił także osiągnięcia Polski w działaniach na rzecz ochrony środowiska i wskazał na potrzebę współdziałania i solidarności w wysiłkach na rzecz walki ze zmianami klimatu.

Watykan. Fot. Piotr Abramczyk

Konflikt czy zrozumienie

Współdziałanie i solidarność to słowa, które przewijały się podczas konferencji w Watykanie niemal cały czas, i to nie tylko za sprawą Michała Kurtyki. Niestety dotychczasowe doświadczenia wspólnoty międzynarodowej walczącej ze zmianami klimatu pokazują, że nadal są one rozumiane różnie, wręcz całkiem odmiennie, przez różnych jej członków. Dlatego tak ważne są wszelkie próby reinterpretacji tych słów w oparciu o podstawowe wartości, wspólne dla wszystkich mieszkańców planety. Z tej perspektywy znaczenie działań papieża Franciszka i jego Dykasterii są nie do przecenienia i stają się ogromnym źródłem nadziei na przyszłość.

Antoni Bielewicz

Antoni Bielewicz – kierownik programu w European Climate Foundation

Materiały z konferencji (w tym zapis wideo wszystkich wystąpień) można znaleźć na stronie laudato-si-conference.com.